

Samvirkeanbefalingen – Ringbos oppfølging

Bakgrunn for anbefalingen: (jf. anbefalingens punkt 1.1)

Styret i Samvirkene vedtok Samvirkeanbefalingen i sitt møte 21. desember 2022. Det er Samvirkene som har gitt ut anbefalingen, og som har ansvar for å oppdatere den. Samvirkenes anbefaling om medlemsstyring og foretaksledelse i samvirkeforetak bygger på en utredning fra Advokatfirmaet Schjødt ved advokat Tore Fjørtoft. Utredningen er utarbeidet i samråd med en referansegruppe oppnevnt av Samvirkene. Schjødt fikk 14. januar 2022 i oppdrag å utarbeide en utredning om medlemsstyring og foretaksledelse i samvirkeforetak som svarer til de anbefalingene Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet for børsnoterte selskaper ("**NUES-anbefalingen**"). En endelig versjon av anbefalingen ble overlevert Samvirkene 16. desember samme år.

Anbefalingen for samvirkeforetak blir i det følgende omtalt som "**Samvirkeanbefalingen**". NUES har ingen rolle i utarbeidningen av Samvirkeanbefalingen, og det ville derfor være misvisende å bruke betegnelser som "NUES for samvirkeforetak" eller lignende. Ordet "Samvirkeanbefalingen" signaliserer dessuten tydeligere at det er tale om en anbefaling som står på egne bein, selv om den er inspirert av den anbefalingen som gjelder for børsnoterte selskaper. NUES-anbefalingen taler om eierstyring og selskapsledelse, mens Samvirkeanbefalingen bruker begrepene medlemsstyring og foretaksledelse. Forskjellen i terminologi er ikke et uttrykk for vesensforskjeller i de grunnleggende prinsippene for styring og ledelse, men er alene uttrykk for et ønske om å basere seg på terminologien i henholdsvis allmennaksjeloven og samvirkelova. Ved å basere seg på samvirkelovas terminologi, får man også markert at samvirkeforetak er en selvstendig organisasjonsform med et eget særpreg, og ikke en underkategori av kapital-selskapene.

Formålet med anbefalingen (jf. anbefalingens kapittel 1.2)

På overordnet nivå er formålet med Samvirkeanbefalingen å bidra til god medlemsstyring og foretaksledelse i samvirkeforetak. Det underliggende formålet er *å styrke tilliten til foretakene og bidra til størst mulig verdiskapning over tid* til beste for medlemmene, de ansatte, kreditorer og andre tredjeparter som har interesser i samvirkeforetakene, og samfunnet som helhet. Samvirkeforetakene spiller en viktig rolle i norsk nærings- og samfunnsliv. Forbrukersamvirket og boligsamvirket har alene nærmere tre millioner medlemmer. Norske samvirkeforetak forvalter betydelige verdier, og de største samvirkeforetakene er sentrale aktører innen sine bransjer og sektorer. Samvirkeforetakenes betydning for samfunnet og medlemmene medfører krav og forventninger om forsvarlig organisering og ledelse.

Målgruppe for anbefalingen (jf. anbefalingens punkt 1.3)

Samvirkeforetakene representerer et stort mangfold både med tanke på virksomhet, størrelse og antall medlemmer. Ut fra formålet med anbefalingen antas behovet for Samvirkeanbefalingen å være størst for samvirkeforetak som driver omfattende virksomhet, og som typisk også har et stort antall medlemmer. Innenfor sentrale samvirkesektorer som for eksempel forbrukersamvirket, boligsamvirket, landbrukssamvirket og fiskerisamvirket, vil derfor noen foretak falle innenfor målgruppen, mens andre faller utenfor.

Det er ikke satt noen nedre grense for hvilke samvirkeforetak som bør omfattes av Samvirkeanbefalingen. Siden regnskapsloven ikke krever at samvirkeforetak skal gjøre rede for sine prinsipper og praksis om medlemsstyring og foretaksledelse i årsberetningen, vil det være opp til hvert enkelt foretak å bestemme om og i hvilken grad det ønsker å følge Samvirkeanbefalingen.

Samvirkeanbefalingen er utformet med sikte på samvirkeforetak som i det minste har årsmøte, styre og daglig leder, og som gjerne også har valgkomité og eventuelle andre vedtektsfestede organer som representantskap og kontrollkomité. anbefalingen skal imidlertid kunne benyttes fullt ut for foretak som bare har de tre førstnevnte organene.

Anbefalingen gjelder for foretak som er underlagt lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova) og lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova). Den gjelder ikke direkte for borettslag og gjensidige forsikringsselskaper, som er regulert i egne lover. Særlig større gjensidige forsikringsselskaper vil imidlertid kunne ha nytte av anbefalingen.

Videre er Samvirkeanbefalingen utformet slik at den skal kunne passe både der medlemmene selv har rett til å delta på årsmøtet og utøve sine rettigheter der, og der foretaket har en ordning med utsendinger (delegater) på årsmøtet, jf. samvirkelova § 37 og bustadbyggjelagslova § 5-3.

Forholdet til samvirkeprinsippene (jf. anbefalingens punkt 1.4)

Samvirkeprinsippene er et sett med erfaringsbaserte retningslinjer for organisering og drift av samvirkeforetak. Prinsippene har røtter tilbake til første halvdel av 1800-tallet, men de gjeldende prinsippene ble i 1995 vedtatt av Den Internasjonale Kooperative Alliansen. Disse er formulert i 7 prinsipper som er nærmere beskrevet i anbefalingen.

1. Frivillig og åpent medlemskap
2. Demokratisk medlemskontroll
3. Medlemmets økonomiske deltakelse
4. Selvstyre og uavhengighet
5. Utdannelse, opplæring og informasjon
6. Samvirke mellom samvirkeforetak
7. Samfunnsansvar

Den norske samvirkelova og bustadbyggjelagslova bygger på samvirkeprinsippene. Det er gjort nærmere rede for innholdet i prinsippene i lovforarbeidene og i juridisk teori. Samvirkeprinsippene gjør at samvirkeforetakene kan sies å ha et noe mindre behov for overordnede retningslinjer om medlemsstyring og foretaksledelse enn det de børsnoterte selskapene har. Samtidig er samvirkeprinsippene nokså vage i sin form, og de gir derfor mindre konkret veiledning enn det NUES-anbefalingen gjør. Behovet for klare anbefalinger kan derfor sies å være omtrent det samme for samvirkeforetak som for børsnoterte selskaper. Betydningen av samvirkeprinsippene ligger først og fremst i at man ved utarbeidingen av Samvirkeanbefalingen bør se hen til samvirkeprinsippene og søke å formulere anbefalinger som samsvarer best mulig med disse. Tilsvarende kan brukerne av Samvirkeanbefalingen tolke og praktisere anbefalingen i lys av samvirkeprinsippene. Samvirkeanbefalingen er ikke ment å erstatte samvirkeprinsippene, men være et tillegg til disse som kan gi mer konkrete retningslinjer for organisering og ledelse.

Etterlevelse av anbefalingen (jf. anbefalingens punkt 1.5)

Samvirkeanbefalingen bygger på samvirkelova og bustadbyggjelagslova.

Etterlevelsen av anbefalingen skal skje på grunnlag av et "følg eller forklar"-prinsipp, som er nærmere beskrevet i anbefalingens punkt 3.2.3. Det er disse anbefalingene foretaket enten skal følge eller forklare avvik fra. I noen grad blir det der også vist til relevante bestemmelser i samvirkelova, bustadbyggjelagslova og i eventuell annen lovgivning.

I anbefalingene er begrepet "bør" brukt for å signalisere at det er tale om en anbefaling, og ikke en rettslig forpliktelse. Styret i Ringbo har i møtet 25.4.2023 tatt stilling til om hvordan virksomheten skal følge opp hver enkelt anbefaling.

I det etterfølgende har styret i Ringbo vurdert hver av de 14 anbefalingene og tatt stilling til hvordan styret skal følge opp denne.

1) Redegjørelse for medlemsstyring og foretaksledelse

Styret skal sørge for at foretaket har god medlemsstyring og foretaksledelse.

Styret bør i årsberetningen eller dokument det er henvist til i årsberetningen gi en samlet redegjørelse for foretakets medlemsstyring og foretaksledelse. Redegjørelsen bør omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen.

Dersom anbefalingen ikke er fulgt, bør avvik begrunnes, og det bør redegjøres for hvordan foretaket har innrettet seg.

Styrets vurdering:

Styret er seg bevisst ansvaret med å sørge for god medlemsstyring og foretaksledelse.

Virksomheten skal i årsmeldingen redegjøre for sentrale instruksjoner og retningslinjer og skal på hjemmesiden legge ut Samvirkeanbefalingen, samt Ringbos oppfølging av denne. Styret følger med dette punktet i anbefalingen.

2) Virksomhet

Foretakets vedtekter bør angi tydelig den virksomheten foretaket skal drive.

Styret bør utarbeide klare mål, klare strategier og en klar risikoprofil for virksomheten, slik at foretaket skaper verdier for medlemmene og ivaretar deres interesser på en bærekraftig måte. I dette arbeidet bør styret ta hensyn til økonomiske, sosiale og miljømessige forhold.

Styret bør evaluere mål, strategier og risikoprofil minst én gang i året.

Styrets vurdering:

Styret følger anbefalingen fullt ut ved at vedtektene skal beskrive og er ramme for virksomheten, samt at strategi, mål og risikovurdering behandles årlig.

NB! Anbefalingens 4.2.4 vedr. styrets ansvar for virksomhetens strategi.

3) Medlemskap

Styret bør utarbeide retningslinjer for opptak av nye medlemmer, som blant annet angir hva som kan være saklige grunner for å nekte medlemskap.

Styret bør i retningslinjene gjøre kort rede for eventuelle innskrenkninger eller utvidelser i adgangen til å overføre medlemskap sammenlignet med lovens normalordning.

Styrets vurdering:

Anbefalingen følges gjennom bruk og oppfølging av utarbeidede standarddokumenter fra NBBL. I første rekke regulert gjennom Vedtekter (2019) og Medlemmenes rettigheter og -plikter (2015).

4) Likhetsprinsippet

Samvirkeforetaket skal behandle alle sine medlemmer likt. Forskjellsbehandling tillates bare dersom det er saklig grunn for det.

Eventuell forskjellsbehandling bør bygge på generelle kriterier og skje i åpenhet, med mindre hemmelighold er nødvendig ut fra saklige hensyn.

Formålet med forskjellsbehandlingen bør være å fremme foretakets og medlemsfelleskapets interesser, ikke å gi fordeler til enkeltmedlemmer på andre medlemmers bekostning.

Styrets vurdering:

Anbefalingen følges gjennom bruk og oppfølging av utarbeidede standarddokumenter fra NBBL. Dette gjelder vedtekter, medlemmenes rettigheter og plikter, samt Etiske retningslinjer (NBBL 2006) som er innarbeidet i Etiske regler og andre retningslinjer for Ringbo BBL.

5) Årsmøtet

Styret bør legge til rette for at medlemmene kan delta i foretakets årsmøte, enten selv eller ved bruk av utsendinger.

Styret bør sørge for at:

- 1. saksdokumentene er utførlige og presise nok til at medlemmene eller utsendingene kan ta stilling til alle saker som skal behandles*
- 2. en eventuell påmeldingsfrist settes så nært møtet som mulig*
- 3. styremedlemmene, den daglige lederen og lederen av en eventuell valgkomité kan delta i årsmøtet.*

Medlemmene eller utsendingene bør kunne stemme i hver enkelt sak, herunder stemme på enkeltkandidater ved valg.

Styrets vurdering:

Anbefalingen følges fullt ut gjennom oppfølging av vedtekter og innarbeidet organisasjonspraksis.

6) Valgkomiteen

Foretaket bør ha en valgkomité som er regulert i vedtektene. Årsmøtet bør fastsette nærmere retningslinjer for valgkomiteen, velge komiteens leder og medlemmer, og fastsette komitemedlemmenes godtgjørelse.

Valgkomiteen bør sammensettes slik at hensynet til medlemsfelleskapets interesser blir ivaretatt. Flertallet i valgkomiteen bør være uavhengige av styret og ledende ansatte. Styrets medlemmer eller ledende ansatte i foretaket bør ikke være medlemmer av valgkomiteen. Foretaket bør informere medlemmene om hvem som er medlemmer av komiteen og frister for å foreslå kandidater til valgkomiteen.

Valgkomiteens oppgave bør være å foreslå kandidater til styret, valgkomiteen og eventuelle andre organer, samt å foreslå godtgjørelse til medlemmene av disse organene. Valgkomiteen bør ha kontakt med medlemmer, styremedlemmene og daglig leder i sitt arbeid med å foreslå kandidater. Valgkomiteen bør begrunne hvert forslag til kandidater.

Styrets vurdering:

Basert på standard fra NBBL er det utarbeidet instruks for valgkomiteen. Instruksen gir føringer for å sikre at viktige kompetanseområder er dekket og at komiteen skal søke kandidater som har et helhetlig og konstruktivt syn på boligbyggelagets virksomhet.

Gjeldende instruks har i tråd med lovens § 5-16 føring knyttet til at et medlem med varamedlem skal utpekes av styret. Styret er videre bevisst på at komiteen må sikres uavhengighet fra styret.

7) Styrets sammensetning

Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta medlemsfellesskapets interesser og foretakets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ. Minst to tredeler av de medlemsvalgte styremedlemmene bør være medlemmer av foretaket eller representanter for medlemmer av foretaket.

Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av de medlemsvalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser.

Ledende ansatte bør ikke være medlemmer av styret. Dersom en ledende ansatt er styremedlem, bør det begrunnes og få konsekvenser for organiseringen av styrets arbeid, herunder bruk av styreutvalg for å bidra til en mer uavhengig forberedelse av styresaker, jf. anbefaling nr. 10. Styrets leder bør velges av årsmøtet eller av et eventuelt annet organ som etter vedtektene skal velge styremedlemmene.

Styremedlemmer bør ikke velges for mer enn to år av gangen.

I årsrapporten bør styret opplyse om medlemmenes deltakelse på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse. I tillegg bør styret opplyse om hvilke styremedlemmer som anses som uavhengige.

Styrets vurdering:

Med unntak av anbefalingens siste avsnitt vil styret følge opp anbefalingen.

Unntaket knyttet til siste avsnitt er basert på:

- Virksomhetens størrelse og kompleksitet som er begrenset relativt sett.
- Det bør være en viktig premisse for å være valgbar at alle styremedlemmer i Ringbo som utgangspunkt er uavhengige. Trolig er dette punktet mer sentralt i andre virksomheter som fiskeri, etc.

8) Styrets arbeid

Styret bør fastsette instruksjoner for styret og for den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.

Instruksen bør angi hvordan styret og den daglige ledelsen skal behandle eventuelle avtaler med tilknyttede parter, herunder i hvilken grad det bør innhentes en uavhengig verdivurdering før slike avtaler inngås. Styret bør i årsberetningen redegjøre for slike avtaler.

Styret bør oppfordre styremedlemmer og ledende ansatte om å gjøre foretaket kjent med vesentlige interesser de måtte ha i saker som styret skal behandle.

For å sikre en forsvarlig behandling av vesentlige saker hvor styrelederen selv er eller har vært svært aktivt engasjert, bør et annet styremedlem lede diskusjonen.

Foretaket bør vurdere etablering av revisjonsutvalg, hvor flertallet av medlemmene er uavhengige av virksomheten.

Styret bør også vurdere bruk av kompensasjonsutvalg for å bidra til grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder godtgjørelse til ledende ansatte. Utvalget bør i tilfelle bestå av styremedlemmer som er uavhengige av ledende ansatte.

Styret bør informere om eventuell bruk av styreutvalg i årsrapporten.

Styret bør årlig evaluere sitt arbeid og sin kompetanse.

Styrets vurdering:

Styreinstruks og instruks for daglig leder er utarbeidet for å klargjøre ansvar og oppgaver. Vedr. anbefalingen vil styret følge denne med unntak av:

- Revisjonsutvalg

Dette da virksomheten relativt sett er begrenset og at styrets medlemmer som det klare utgangspunkt er uavhengig av virksomheten.

- Kompensasjonsutvalg

Jf. begrunnelsen vedr. revisjonsutvalg.

Instruksene for styret og daglig leder oppdateres for å ivareta momentet i avsnitt to om eventuelle avtaler mellom tilknyttede parter. Dette selv om det pt ikke er relevant/aktuelt.

9) Risikostyring og internkontroll

Styret skal sørge for at foretaket har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i lys av omfanget og arten av foretakets virksomhet.

Styret bør årlig gjennomgå foretakets viktigste risikoområder og foretakets internkontroll.

Styret bør i årsrapporten beskrive hovedtrekkene i systemene for internkontroll og risikostyring.

Styrets vurdering:

Styret følger anbefalingen ved årlig gjennomgang av Kvalitetssikringsrapport og vurdering av risikoområder, samt redegjør for denne i årsmeldingen.

10) Styremedlemmenes godtgjørelse

Godtgjørelsen til styremedlemmenes bør reflektere deres ansvar, kompetanse, tidsbruk og hvor kompleks virksomheten er. Godtgjørelsen bør ikke være resultatavhengig.

Styremedlemmene, eller foretak som de er tilknyttet, bør ikke påta seg særskilte oppgaver for foretaket i tillegg til styrevervet. Dersom de likevel gjør det, bør hele styret være informert.

Honorar for slike oppgaver bør godkjennes av styret.

Dersom styremedlemmer har mottatt godtgjørelser ut over vanlig styregodtgjørelse, bør det spesifiseres i årsrapporten.

Styrets vurdering:

Valgkomiteen innstiller på godtgjørelse til styret. (Honorarene har ikke vært basert på virksomhetens resultat.)

Styret vil følge opp anbefalingens andre og tredje avsnitt.

11) Lønn og annen godtgjørelse til ledende personer

Styret bør utarbeide retningslinjer om lønn og annen godtgjørelse til den daglige lederen, andre ledende ansatte og ansatte som er medlemmer av styret. Retningslinjene bør være tydelige og forståelige, og bidra til foretakets forretningsstrategi, langsiktige interesser og økonomiske bæreevne. Retningslinjene bør evalueres minst hvert fjerde år.

Ordningene for lønn og annen godtgjørelse bør være enkle, og bidra til å forene interessene til medlemmene og de ledende ansatte.

Det bør settes et tak på resultatavhengig godtgjørelse.

Styrets vurdering:

Basert på virksomhetens omfang ser ikke styret behov for å utarbeide særskilte retningslinjer for godtgjørelse til ledende personer. Styret fastsetter lønn til daglig leder på grunnlag av benchmark mot tilsvarende virksomheter, lokale forhold og helhetlig vurdering av virksomhetens resultater og utvikling. Tilsvarende er daglig leder ansvarlig for øvrige ansattes godtgjørelse, herunder eventuelle mellomledere.

Ansatte styremedlemmer godtgjøres med tilsvarende honorar som ordinære styremedlemmer.

12) Opplæring og kommunikasjon

Styret bør medvirke til at foretakets medlemmer, tillitsvalgte og ansatte har den kunnskapen og kompetansen som trengs for at de skal kunne utøve sine funksjoner til foretakets beste. Dette inkluderer blant annet informasjon og opplæring om samvirkeformens særpreg og tenkemåte. Styret bør fastsette retningslinjer for kontakten mellom foretaket og medlemmene utenfor årsmøtet.

Styrets vurdering:

Styret vil følge opp at tillitsvalgte og ansatte har nevnte kompetanse til foretakets beste. Når det gjelder opplæring og kommunikasjon med Ringbos mer enn 7 000 medlemmer/andelseiere så vurderer styret dette som lite relevant.

Dog er det viktig med informasjon til medlemmene slik at disse er godt informert om Ringbos virksomhet, mål og resultater, hvilket arbeides med ved utgivelse av Ringbomagasinet, ringbo.no, e-dm'er og sosiale medier og på virksomhetens generalforsamlinger.

13) Kapitalstruktur og bruk av årsoverskudd

Styret bør medvirke til at foretaket har en kapitalstruktur og et kapitalgrunnlag som er tilpasset foretakets mål, strategi og risikoprofil.

Styret bør utarbeide og gjøre kjent en politikk for hvordan foretakets årsoverskudd skal brukes.

Styrets vurdering:

Styret følger anbefalingen. Årlige overskudd tilføres egenkapitalen og styrker denne.

14) Revisor

Styret bør sørge for at foretakets revisor hvert år legger frem hovedtrekkene i en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet.

Styret bør innkalle revisor til møter der årsregnskapet behandles. I møtene bør revisor gjennomgå eventuelle vesentlige endringer i foretakets regnskapsprinsipper, sentrale forhold ved revisjonen, vesentlige regnskapsestimater og alle vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen.

Styret bør minst én gang i året gå gjennom foretakets internkontroll med revisor, herunder svakheter revisor har identifisert og forslag til forbedringer.

Styret bør fastsette retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

Styrets vurdering:

Styret vil følge anbefalingen. Dette normalt ved å innkalle revisor til styrets behandling av årsregnskapet, samt gi styret en vurdering av virksomhetens arbeid med kvalitetssikring og risikovurdering.

25.april 2023

Styret i Ringbo BBL